

H E T E S D O N K S K A P E L L E K E .

Ieder die wel eens een bezoek aan de Esdonkse kapel heeft gebracht, zal zich wel eens afgevraagd hebben, of zijn volgende bezoek niet een ruïne zou gelden, zo bouwvallig was het heiligdom.

Toen men dan ook onlangs aan de restauratie begon, stond het dak reeds op instorten. De muren vertoonden enorme scheuren en binnen kon men dwars door het gewelf van het dak naar buiten kijken. Bovendien waren de muren zo vochtig, dat de kruisweg, in 1943 aangebracht, totaal bedorven was. de toestand was zo erg, dat men zich afvroeg of restauratie nog wel mogelijk was.

Gaat men nu nog eens kijken, dan staat men stomverbaasd over de resultaten die architect De Reus uit Oss en aannemer De Bont uit Nieuwkuyk bereikten.

Dat deze restauratie niet makkelijk was, blijkt uit het feit, dat men het hele dak, de vloer, het gewelf en het pleisterwerk moest verwijderen voordat men aan de vernieuwing kon beginnen. De oude eiken kap werd vervangen door een beschoten dak, het torentje werd vernieuwd en de dakpannen met panhaken vastgezet.

Er werd een dakgoot aangebracht die eerst geheel ontbrak. Van binnen werd de kapel opnieuw gestukadoord, van een nieuw gewelf voorzien en een vloer. De muren zijn nu vochtvrij, terwijl het houtwerk van ramen en koor werd vernieuwd. Het altaar en het liggende Christusbeeld werden onder handen genomen in het atelier van de St.Jan te -s Hertogenbosch, de banken werden vervangen door beter in het interieur passende stoelen met biezen zittingen, afkomstig uit Waalwijk.

Gemert is veel verschuldigd aan pastoor J.v.d. Heuvel en zijn voortvarend kerkbestuur. Bijzondere dank komt Monumentenzorg en de Heer J. de Wit uit

Helmond toe voor de financiering van het werk.

Zonder hun daadwerkelijke belangstelling zou Nederland waarschijnlijk weer een ruïne rijker zijn geweest.

Naar aanleiding van de restauratie en de inzegening zullen velen zich afgevraagd hebben of nog afvragen, hoe oud het kapelletje wel is en welke historische feiten erover bekend zijn.

Ten gerieve van hen volgt hieronder een kort historisch overzicht, waarbij ik me baseerde op het artikel van W.Knippenberg in Brab.Heem (VIII, 5 sept-- okt.1956): Het spijkeroffer in de Maria Magdalena-kapel op Esdonk en enige verwante gevallen en op het boek van Pater Cyrillus: O.L.Vrouw van Handel, Helmond 1920.

Hoe lang Esdonk al bewoond is, valt natuurlijk niet met zekerheid te zeggen. Wel weten we, dat er reeds in 1366 sprake is van "dat goet op Espedonk" of "Epsdonck" zoals het toen heette.

In 1555 wordt als behorend tot de goederen van de Kommanderij opgegeven: "Espdonk: (esp: ratel-populier).

In verband met de patroonheilige van de kapel zouden we ons kunnen afvragen of deze heilige al voor 1695, het bouwjaar van de huidige kapel, in Gemert werd vereerd. Deze vraag kan bevestigend beantwoord worden, want een van de acht altaren, die vroeger in de Gemertse kerk te vinden waren, was toegewijd aan Maria Magdalena.

Een veronderstelling is nu, dat in 1588, toen de Gemertse kerk geplunderd werd, het beeld van Maria Magdalena in veiligheid werd gebrächt op Esdonk. Na de Staatse overheersing (1622) wordt er in de kerk geen Maria Magdalena-altaar meer opgericht.

In 1591 wordt er in ieder geval al een Maria Magdalena kapel op Esdonk genoemd in het Past.Gautiusregister in het parochiearchief. In een stuk van omstreeks 1600 vindt men: "gelaten van Goessen .

die olijstoter op onderpant bij Maria Magdalena Capel
genoemd den Turnhout".

In 1615: "een stuck lands gelegen bij Sinte Maria
Magdalena Capelleke op Esdonk.

Tijdens de Staatse overheersing van Gemert na
het verraad van de Kommandeur Ulrich van Hoensbroek,
hadden de Gemertse gelovigen een schuurkerk op de
Mutshoek, vlak bij de grens tussen Boekel en Esdonk.
Boekel behoorde toen tot Ravenstein waar de Staten
Generaal geen zeggingschap hadden.

Op 18 november 1695 overleed Rector Aldenhuysen
van Handel. Tot zijn opvolger werd benoemd Everardus
Cillis van Sepperen, Duits Ordens priester. Voor
zijn aanstelling tot rector van Handel was hij rent-
meester van de Kommanderij Gemert. In 1698 wordt
hij bovendien nog pastoor van Geldrop, dat door de
D.O. priesters werd bediend. Van 1700-1702 was hij
leraar aan de Latijnse School en in 1703 werd hij
president van het Duitse College te Leuven.

Als rentmeester van de Kommanderij gaf hij in
1695 opdracht tot de bouw van de huidige kapel op
Esdonk, die het oude lemen gebouw verving.

In 1695 werd ook de zandweg aangelegd naar de kapel
(thans verhard). Ook het klokje in het torentje
draagt het jaartal 1695; het is toegewijd aan
Maria Magdalena.

In een akte van 1695 wordt genoemd: "seeckere
huyzinghe gemeendelijck genaemt Ste Magdalena Capelleke
gelegen op Esdonck".

Volgens een akte van 1713 moet op Esdonk en
in de Mortel wekelijks een kær de katechismus
uitgelegd worden voor "grootte luyden en kleine kin-
deren behalve in de oogsttijd".

W.J.Vos.

wordt vervolgd.